

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж 2253/23
19.10.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија Ирене Вуковић, председника већа, Станиславе Митровић и Татјане Лемајић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., кога заступа пуномоћник адвокат Мирослав Рњаковић из Београда, Десанке Максимовић бр. 21/5, против тужене Agroindustrijske komercijalne banke АИК банка а.д, Београд, Булевар Михајла Пупина 115ђ, ради раскида уговора и утврђења ништавости, одлучујући о жалбама парничних странака изјављеним против пресуде Вишег суда у Београду П 1871/21 од 30.1.2023. године, исправљене решењем истог суда под истим пословним бројем од 15.6.2023.године, након расправе одржане пред другостепеним судом дана 19.10.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

УКИДА СЕ пресуда Вишег суда у Београду П 1871/21 од 30.1.2023. године, исправљена решењем истог суда под истим пословним бројем од 15.6.2023.године, у ставовима другом, трећем, четвртном и петом изреке.

ОДБИЈА СЕ као неоснован главни тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се уговор о кредиту за куповину непокретности број ..., закључен дана 12.9.2008. године између тужиоца и правног претходника тужене -Alpha Bank Србија а.д. Београд, раскине услед битно промењених околности.

ДЕЛИМИЧНО СЕ УСВАЈА евентуални тужбени захтев тужиоца, па се **УТВРЂУЈЕ** да су одредбе о валутној клаузули у CHF Уговора о кредиту за куповину непокретности број ..., закљученог дана 12.9.2008. године између тужиоца и правног претходника тужене, и то члан 1 став 1 у делу који гласи: "55.450,00 CHF у динарској противвредности", члан 3 у делу који гласи: "CHF ЛИБОР-а" и члан 8 у делу који гласи: "CHF" -апсолутно ништаве одредбе.

ОДБИЈА СЕ као неоснован евентуални тужбени захтев тужиоца у делу којим је тражио да се утврди да је апсолутно ништава одредба члана 1 став 1 у делу који гласи "по куповном курсу банке за девизе на дан пуштања кредита у течај".

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужена да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у

износу од 695.923,00 динара, у року од 15 дана од дана достављања преписа пресуде.

Образложење

Побијаном пресудом, која је исправљена решењем истог суда под истим пословним бројем од 15.6.2023.године, ставом првим изреке, дозвољено је преиначење тужбе као у поднеску тужиоца од 17.6.2020.године. Ставом другим изреке, одбијен је као неоснован главни тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се уговор о кредиту за куповину непокретности број ..., закључен дана 12.9.2008. године између тужиоца и тужене -Alpha Bank Србија а.д. Београд, раскине услед битно промењених околности. Ставом трећим изреке, делимично је усвојен евентуални тужбени захтев тужиоца и утврђено да су одредбе о валутној клаузули у CHF, и то члан 1 став 1 у делу који гласи: "CHF у динарској противвредности" и члан 8 у делу који гласи: "CHF" и "Доспели ануитети уплаћује се у динарима, а висина се израчунава множењем ануитета израженог у CHF са продајним курсом банке за девизе на дан доспећа ануитета" апсолутно ништаве одредбе Уговора о кредиту за куповину непокретности број ..., закљученог дана 12.9.2008. године између тужиоца и правног претходника тужене. Ставом четвртим изреке, одбијен је као неоснован евентуални тужбени захтев тужиоца у делу којим је тражио да се утврди да су апсолутно ништаве одредбе члана 1 став 1 у делу који гласи "Банка одобрава кориснику кредит у износу од 55.450,00" и "по куповном курсу банке за девизе на дан пуштања кредита у течај", као и члана 3 у делу који гласи "CHF ЛИБОР-а". Ставом петим изреке, обавезана је тужена Alpha Bank Србија а.д. Београд да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 576.500,00 динара.

Против наведене пресуде жалбе су благовремено изјавиле парничне странке, побијајући је из свих законских разлога. Тужилац је пресуду побијао у ставовима другом, четвртом и петом изреке, а тужена у ставовима трећем и петом изреке (који је очигледном грешком означен као став четврти изреке, што произлази из навода његове жалбе).

Испитујући побијану пресуду у границама овлашћења прописаних одредбом члана 386 Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС", бр. 72/11 са каснијим изменама и допунама), апелациони суд је оценио да је сагласно одредби члана 383 став 4 Закона о парничном поступку потребно заказати расправу пред другостепеним судом, јер је првостепена пресуда већ једанпут била укинута, а приликом доношења побијане пресуде учињене су битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374 став 1 тачка 7 и члана 374 став 2 тачка 12 ЗПП, на коју тужена основано у жалби указује, а због погрешне примене материјалног права чињенично стање није потпуно утврђено.

На расправи одржаној дана 19.10.2023.године, другостепени суд је поново извео доказе који су изведени пред првостепеним судом, и након њихове оцене у складу са одредбом члана 8 Закона о парничном поступку, утврдио чињенично стање.

Поступак је отпочео тако што је као тужена означена Alpha Bank Србија а.д. Београд, која је током поступка променила пословно име у Јубанка а.д, а статусном

променом припајања припојена код привредног друштва Agroindustrijsko komercijalna banka АИК банка а.д, Београд, као друштва стицаоца. Тужилац је са правним претходником тужене (Alpha Bank Србија а.д.) дана 12.9.2008. године закључио уговор о кредиту за куповину непокретности број ..., којим је банка кориснику кредита-тужиоцу одобрила кредит за рефинансирање стамбеног кредита код Alpha Bank Србија а.д. Београд, број ... од 24.3.2007. године, у износу од 55.450,00 CHF у динарској противвредности по куповном курсу банке на дан пуштања средстава у течај. Уговорено је да се камата на кредит обрачунава по каматној стопи која важи у периоду за који се камата обрачунава, да се камата обрачунава по стопи на нивоу тромесечног CHF LIBOR увећаног за 2% на годишњем нивоу, да каматна стопа на дан закључења уговора износи 4,80% на годишњем нивоу и да ће банка у току трајања уговора прилагођавати каматну стопу квартално у складу са променама тромесечног CHF LIBOR, да је обрачуната камата урачуната у износ месечног ануитета, да се каматна стопа увећава за све трошкове утврђене законским прописима које је банка у обавези да примењује сада и убудуће до коначне исплате кредита. Корисник кредита се обавезао да ће износ кредита отплатити банци у 102 месечна ануитета, при чему први ануитет доспева 12.10.2008.године, а остали до 12-ог у месецу, при чему се доспели ануитети уплаћују у динарима, а висина се израчунава множењем ануитета израженог у CHF са продајним курсом Банке за девизе на дан доспећа. Тужилац је обавезу из предметног уговора о кредиту испунио 25.3.2017. године. Приликом закључења уговора, тужилац је потписао изјаву о настанку могућих ризика којом је, између осталог, упозорен на ризик промене вредности стране валуте у односу на домаћу валуту у периоду након закључења уговора, услед чега би могло доћи до повећања цене коришћења средстава.

У овом поступку тужена је Agroindustrijska komercijalna banka АИК банка а.д, Београд, као правни следбеник раније тужене Alpha Bank Србија а.д. Београд, због чега је нејасна изрека побијене пресуде у ставовима другом и петом изреке, у којима је наведено да је тужена Alpha Bank Србија а.д. Београд, која је и обавезана да тужиоцу накнади трошкове поступка.

Даље, нејасно је из којих разлога је првостепени суд закључио да је тужилац обавезу из предметног уговора о кредиту испунио пре подношења тужбе, тако да је на дан подношења тужбе 23.11.2016. године дуг тужиоца по основу кредита износио 0,00 CHF, с обзиром да је тврдња тужиоца била да кредит није био отплаћен у време подношења тужбе, а да је и тужена у поднесцима од 21.11.2017. и 26.12.2017.године навела да је тужилац кредит исплатио 25.3.2017.године (након подношења тужбе 23.11.2016.године). Према томе, ова чињеница међу парничним странкама није била спорна, при чему је и судски вештак Јованка Косановић у допунском налазу од 8.8.2022.године навела да је на дан 25.11.2016.године преостала обавеза на име главнице дуга износила 2.357,56 CHF.

Тужбеним захтевом тужилац тражи раскид уговора о кредиту због промењених околности које се састоје у наглom скоку курса валуте CHF због чега је обавеза тужиоца увећана у толикој мери да је нарушено начело равноправности уговорних страна и једнакости престација.

Приликом одлучивања о основаности тужбеног захтева, другостепени суд је

пошао од одредбе члана 133 Закона о облигационим односима, којим је прописано да ако после закључења уговора наступе околности које отежавају испуњење обавезе једне стране или ако се због њих не може остварити сврха уговора, а у једном и у другом случају у тој мери да је очигледно да уговор више не одговара очекивањима уговорних страна и да би по општем мишењу било неправично одржати га на снази такав какав је, страна којој је отежано испуњење обавезе, односно страна која због промењених околности не може остварити сврху уговора, може захтевати да се уговор раскине (став 1). Раскид уговора не може се захтевати ако је страна која се позива на промењене околности била дужна да у време закључења уговора узме у обзир те околности или их је могла избећи или савладати (став 2). Страна која захтева раскид уговора не може се позивати на промењене околности које су наступиле по истеку рока одређеног за испуњење њене обавезе (став 3), при чему је одређено да се уговор неће раскинути ако друга страна понуди или пристане да се одговарајући услови уговора правично измене (став 4). Одредбом члана 135 Закона о облигационим односима одређено је да се при одлучивању о раскидању уговора, односно његовој измени, суд руководи начелима поштеног промета, водећи рачуна нарочито о циљу уговора, о нормалном ризику код уговора односне врсте, о општем интересу, као и о интересима обеју страна.

Према одредби члана 228 ЗПП странка је дужна да изнесе чињенице и предложи доказе на којима заснива свој захтев или којим оспорава наводе и доказе противника, у складу са овим законом, а према одредби члана 231 став 2 ЗПП странка која тврди да има неко право, сноси терет доказивања чињенице која је битна за настанак или остваривање права, ако законом није другачије прописано. У случају да суд на основу изведених доказа (члан 8) не може са сигурношћу да утврди неку чињеницу, о постојању чињенице примениће правила о терету доказивања (члан 231 став 1 ЗПП). Према наведеним одредбама, тужилац је био дужан да докаже да је његова економска ситуација таква да му је испуњење обавезе отежано у тој мери да је очигледно да уговор више не одговара његовим очекивањима и да би по општем мишењу било неправично одржати га на снази, пошто сама чињеница да је дошло до промене курса валуте швајцарски франак, што је уобичајена појава на финансијском тржишту, а тиме и до увећања обавезе једне уговорне стране, не доказује испуњеност наведеног законског услова.

Према оцени другостепеног суда, тужилац није доказао да је испуњење обавезе из спорног уговора о кредиту за њега било у тој мери отежано да је очигледно да уговор више не одговара његовим очекивањима и да би по општем мишењу било неправично одржати га на снази, с обзиром да није предложио извођење доказа на основу којих би утврдили његови укупни месечни приходи и расходи током периода отплате, на основу којих би се, поређењем са висином месечне рате кредита утврдило да ли је испуњење обавеза по уговору за тужиоца било отежано, и то у тој мери да тужиоцу наноси губитке који значајно погоршавају његов економски положај.

Због тога су неосновани наводи жалбе тужиоца којима се указује да је нагли скок курса валуте швајцарски франак према валути динар утицао на укупну обавезу тужиоца тако да су месечни анuitети изражени у валути динар знатно виши од иницијално уговорених, на шта није рачунао у моменту закључења уговора, из којих чињеница, према мишењу тужиоца, произлази да је испуњење његове обавезе било

отежано у тој мери да је очигледно да уговор више не одговара његовим очекивањима и да би по општем мишењу било неправично одржати га на снази такав какав је, у ком смислу је његово имовинско стање ирелевантно.

Поред тога, за оцену испуњености другог, алтернативно постављеног услова за раскид уговора због промењених околности предвиђеног одредбом члана 133 став 1 ЗОО у погледу немогућности остваривања сврхе уговора, од значаја су последице и дејство испуњења уговора, у смислу дејстава које је тужилац имао у виду приликом закључења уговора, што је према садржини уговора рефинансирање кредита за куповину непокретности из уговора од 24.3.2007.године. Према закључку овог суда, сврха уговора је остварена јер је тужиоцу исплаћен кредит и тиме му омогућено да реализује намеравано рефинансирање.

У том смислу, основано се жалбом тужиоца указивало да првостепени суд није дао разлоге о испуњености услова за раскид уговора у погледу остваривања сврхе уговора, али су неосновани наводи његове жалбе да је уговор за тужиоца изгубио сврху с обзиром да је дошло до повреде начела једнаких давања јер тужилац треба да врати више од износа који је примио по основу кредита увећаног за уговорену камату, с обзиром на диспропорцију између примљених и враћених средстава и остатка дуга изражених у валути динар.

Према наведеном, није испуњен ниједан од два алтернативно постављена услова за раскид уговора-да је у периоду након закључења уговора услед промењених околности-наглог скока курса валуте швајцарски франак, економска ситуација тужиоца погоршана у тој мери да је испуњење уговорене обавезе за њега отежано у тој мери да је очигледно да уговор више не одговара његовим очекивањима и да би по општем мишењу било неправично одржати га на снази (имајући у виду начело једнаке вредности давања прописано одредбом члана 15 ЗОО), или да је због последица и дејстава испуњења уговора уговор за тужиоца изгубио сврху, да уговор није произвео дејства, ефекте које је имао у виду приликом закључивања уговора, тако да више не одговара његовим очекивањима нити стандарду правичности.

Имајући у виду наведено, односно да нису испуњени алтернативно постављени услови за раскид уговора (предвиђени одредбом члана 133 став 1 ЗОО), другостепени суд није утврђивао да ли је тужилац био дужан да у време закључења уговора узме у обзир промењене околности или их је могао избећи или савладати (из става 2 члана 133 ЗОО), нити да ли је друга страна понудила или пристала да се одговарајући услови уговора правично измене (став 4 члана 133 ЗОО), с обзиром да је прописано да се због постојања наведених околности раскид уговора не може захтевати или да се уговор неће раскинути у ситуацији када су испуњени услови за раскид уговора предвиђени одредбом члана 133 став 1 ЗОО, што конкретно није случај. Због тога су без утицаја наводи жалбе тужиоца који се односе на дужност тужиоца да у време закључења уговора узме у обзир промењене околности и могућност да их избегне или савлада, као и у погледу понуда тужене за измену уговора у складу са одлуком НБС.

Другостепени суд је ради одлучивања о евентуалном захтеву тужиоца, пошао од одредби чланова Закона о облигационим односима, и то члана 11, према којој су стране

у заснивању облигационих односа и остваривању права и обавеза из тих односа равноправне, члана 12 истог закона према којој су странке дужне да се придржавају начела савесности и поштења, члана 13 према којој је забрањено вршење права из облигационих односа противно циљу због кога је оно законом установљено или признато, члана 14 која прописује да у заснивању облигационих односа стране не могу установљавати права и обавезе којима се за било кога ствара или искоришћава монополски положај на тржишту, члана 15 којом је прописано начело једнаке вредности давања, према којој, у заснивању двостраних уговора стране полазе од начела једнаке вредности узајамних давања а законом се одређује у којим случајевима нарушавање тог начела повлачи последице ништавости. Одредба члана 16 прописује дужност свакога да се уздржи од поступка којим се може другом проузроковати штета. Одредбом члана 18 одређено је да је страна у облигационом односу дужна да у извршавању своје обавезе поступа са пажњом која се у правном промету захтева у одговарајућој врсти облигационих односа (пажња доброг привредника, односно пажња доброг домаћина) (став 1). Страна у облигационом односу дужна је да у извршавању обавезе из своје професионалне делатности поступа с повећаном пажњом, према правилима струке и обичајима (пажња доброг стручњака) (став 2). Страна у облигационом односу дужна је да се у остваривању свог права уздржи од поступка којим би се отежало извршење обавезе друге стране (став 3). Према одредби члана 21 стране у облигационим односима дужне су да у правном промету поступају у складу са добрим пословним обичајима (став 1). Ништавост уговора прописана је одредбом члана 103 истог Закона, према којој, уговор који је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима је ништав, ако циљ повређеног правила не упућује на неку другу санкцију, или ако закон у одређеном случају не прописује шта друго, а ако је закључење одређеног уговора забрањено само једној страни, уговор ће остати на снази, ако у закону није шта друго предвиђено за одређени случај, а страна која је повредила законску обавезу, сносиће одговарајуће последице. Делимична ништавост прописана је одредбом члана 105 истог Закона, према којој ништавост неке одредбе уговора не повлачи ништавост самог уговора, ако он може опстати без ништаве одредбе, и ако она није била ни услов уговора, ни одлучујућа побуда, због које је уговор закључен, али ће уговор остати на снази чак иако је ништава одредба била услов, или одлучујућа побуда, у случају када је ништавост установљена управо да би уговор био ослобођен те одредбе и важио без ње. Уговор о кредиту регулисан је одредбама члана 1065 истог Закона, према којој се уговором о кредиту банка обавезује да кориснику кредита стави на располагање одређени износ новчаних средстава на одређено или неодређено време, за неку намену или без утврђене намене, а корисник се обавезује да банци плаћа уговорену камату и добијени износ новца врати, у време и на начин како је утврђено уговором.

Одредбом члана 2 тачка 24 Закона о девизном пословању („Службени гласник РС“, бр. 62/06) прописано је да је валутна клаузула уговарање вредности обавезе у девизама (валута обавезе) у Републици с тим што се плаћање и наплаћивање по тим уговорима врши у динарима (валута исплате). Плаћање, наплаћивање и пренос између резидената и између резидената и нерезидената у Републици се врши у динарима (члан 34 став 12 закона). Дозвољено је уговарање у девизама у Републици, с тим што се плаћање и наплаћивање по тим уговорима врши у динарима (члан 34 став 3 закона). Ако новчана обавеза гласи на плаћање у некој другој валути или злату, њено испуњење

се може захтевати у домаћем новцу према курсу који важи у тренутку испуњења обавезе (члан 395 ЗОО).

Уговарање валутне клаузуле у смислу клаузуле вредновања тако да се новчана обавеза измирује у домаћој валути, али се број јединица домаће валуте који треба платити одређује сразмерно вредности одређеног (уговореног) броја јединица стране валуте, није само по себи недозвољено. Уговарање валутне клаузуле допуштено је Законом о облигационим односима, уз ограничење да се валутна клаузула може користити само као мерило вредновања обавезе која се мора измирити у домаћој валути, како је прописано одредбом члана 395 тог закона. Валутном клаузулом се успоставља ефикасан механизам заштите од могућих економских појава које могу довести до смањења вредности валуте уговора, односно смањења или немогућности реализације очекиване добити. Такво конституисање валутне клаузуле има правно утемељење у одредби члана 15 Закона о облигационим односима, јер се њеном применом обезбеђује очување, односно успоставља једнакост узајманих давања даваоца и корисника кредита. Осим тога, уговарања валутне клаузуле допуштено је и одредбом члана 34 Закона о девизном пословању („Службени гласник РС“, бр. 62/06).

Међутим, валутна клаузула не може бити правни основ богаћења даваоца кредита на штету корисника кредита стицањем несразмерне имовинске користи у односу на реалну тржишну вредност исплаћеног динарског износа кредитних средстава. Зато, валутна клаузула може уживати судску заштиту само у случају када се њеном применом обезбеђује очување еквивалентности узајамних давања даваоца и корисника кредита. Сагласном вољом уговорених страна се осим валутне клаузуле као средства очувања једнакости узајамних давања, може конституисати и клаузула којом ће се преузети валутни ризик од стране банке према њеном повериоцу у целости превалити на корисника кредита. Таква клаузула је могућа и правно допуштена када се банка давалац кредита на међународном тржишту задужила у одређеној страни валути и преузела обавезу да и враћање примљеног износа по том основу реализује у истој валути. У том случају банка је овлашћена да тако прибављена девизна средства непосредно уступи потенцијалним корисницима кредита. Овакав вид кредитирања је допуштен сагласно одредби члана 25 Закона о девизном пословању. Тада се преузети валутни ризик од стране банке према њеном повериоцу може вољом уговорних страна правно ваљано превалити на корисника кредита. Услов за то је постојање писаног обавештења којим је корисник кредита пре закључења уговора, на њему разумљив начин, упознат са свим економско – финансијским последицама ризика које ће он преузети прихватањем такве уговорне клаузуле. Писано обавештење о преваљивању свих правних и економских последица валутног ризика са банке на корисника кредита битан је услов пуноважности уговорне клаузуле о индексацији динарског дуга применом курса швајцарског франка и када пласирана динарска средства кредита нису прибављена претходним задужењем банке на међународном тржишту у тој валути. И у том случају корисник кредита се писаним обавештењем мора на њему разумљив начин информисати да извор пласираних динарских средстава кредита није претходно задужење банке у уговором опредељеној валути – швајцарским францима, већ се курс те валуте примењује само као уговором опредељени начин индексирања пласираних динарских средстава. То је први услов чијим се постојањем опредељује правна ваљаност индексирања динарског дуга применом курса швајцарског франка. Осим тога,

пуноважност такве уговорне одредбе је условљена кумулативним испуњењем и другој услову. То је постојање писаног упозорења кориснику кредита на могући раст курса швајцарског франка који је банка као специјализована финансијска организација могла и морала предвидети и о томе упознати корисника кредита пре закључења уговора.

Такво поступање банке је условљено императивним поштовањем основних начела облигационог права прописаних одредбама чланова 12, 13, 14, 15 и 16 Закона о облигационим односима. Обавеза банке да поштено поступа и упозори корисника кредита на стварни ризик и економске последице које таква клаузула производи конституисано је и императивним одредбама чланова 3, 11, 17 и 18 раније важећег Закона о заштити потрошача ("Службени гласник РС", бр. 79/05), који је важио у време закључења спорног уговора. Идентична обавеза банке је прописана и одредбом члана 13 и 15 Закона о заштити корисника финансијских услуга ("Службени гласник РС", бр. 36/11, 139/14). У противном, неиспуњењем наведених кумулативно постављених услова у тренутку закључења уговора искључује се и могућност судске заштите клаузуле о индексирању динарског дуга корисника кредита применом курса швајцарског франка.

Наведеним одредбама Закона о облигационим односима и Закона о заштити потрошача установљена је обавеза поштености поступања и упозоравања корисника на стварни ризик и економске последице уговарања валутне клаузуле, што је морало бити учињено на видљив и јасан начин, писаним обавештењем пре закључења спорног уговора. У конкретном случају, у време закључења предметног уговора корисник кредита је у писаној форми, на јасан, разумљив и недвосмислен начин обавештен о могућем расту курса швајцарског франка с обзиром да је потписао изјаву којом је упозорен на ризик промене вредности стране валуте у односу на домаћу валуту у периоду након закључења уговора услед чега би могло доћи до повећања цене коришћења средстава (коју чињеницу је првостепени суд погрешно утврдио тако што је утврдио да тужилац није писаним путем обавештен о могућем расту курса и ризицима и последицама које могу настати услед промене курса ЦХФ), али је изостао други, кумулативно одређен услов за пуноважност уговорне клаузуле о индексацији динарског дуга применом курса швајцарског франка, с обзиром да банка није писаним путем обавестила тужиоца о прибављању средства задуживањем у валути ЦХФ или да се курс те валуте примењује само као уговором опредељени начин индексирања пласираних динарских средстава. Због тога услови за пуноважност индексирања динарског дуга применом курса швајцарског франка нису испуњени, због чега су одредбе о валутној клаузули неправичне уговорне одредбе, што их сагласно одредби члана 103 ЗОО чини ништавим.

Будући да за пуноважност одредби о валутној клаузули није од значаја да ли се тужена задуживала у валути швајцарски франак, већ да ли је писаним путем обавестила корисника о разлозима уговарања валутне клаузуле, погрешна је оцена првостепеног суда да су одредбе о валутној клаузули ништаве због тога што тужена није доказала да се задуживала у иностранству у време закључења уговора са тужиоцем тако што је повлачила кредитна средства у швајцарским францима у време закључења спорног уговора, а у том смислу су без утицаја и жалбени наводи тужене (и достављени докази на ту околност) да се њен правни претходник задуживао на међубанкарском тржишту у

валути CHF.

Имајући у виду наведено, другостепени суд је утврдио да су одредбе о валутној клаузули индексираној у CHF -одредба члана 1 став 1 уговора о кредиту закљученог између тужиле и правног претходника тужене у делу који гласи: "55.450,00 CHF у динарској противвредности" (којом је уговорена валута индексације и износ кредита у тој валути), члана 3 у делу који гласи: "CHF ЛИБОР-а" (којом се одређује елемент каматне стопе који је условљен валутом индексације) и члана 8 у делу који гласи: "CHF", противне императивним прописима (одредбама чланова 12, 13, 14, 15 и 16 ЗОО), као и чланова 3, 11, 17 и 18 Закона о заштити потрошача ("Службени гласник РС", бр. 79/05)), због чега су ништаве у смислу одредбе члана 105 у вези члана 103 ЗОО.

Апелациони суд је имао у виду да је тужилац у тужбеном предлогу (предлогу како пресуда треба да гласи) формулисао изреку према којој би требало утврдити да је ништава одредба члана 8 у делу који гласи "Доспели ануитети уплаћује се у динарима, а висина се израчунава множењем ануитета израженог у CHF са продајним курсом банке за девизе на дан доспећа ануитета". Међутим, тужиочевом захтеву за пружање правне заштите за утврђење ништавости валутне клаузуле удовољава се утврђивањем ништавости одредбе члана 8 у делу који гласи CHF.

Према ставу другостепеног суда, захтев за утврђење ништавости одредбе члана 1 став 1 у делу који гласи "по куповном курсу банке за девизе на дан пуштања кредита у течај", није основан будући да је током поступка тужилац указивао на ништавост уговорне одредбе о валутној клаузули, а није истицао чињенице о разлозима ништавости одредби о курсу по којем се обрачунавају обавезе.

Одредбом члана 7 ЗПП прописано је да су странке дужне да изнесу све чињенице на којима заснивају своје захтеве и да предложе доказе којима се утврђују те чињенице, те да ће суд да размотри и утврди само чињенице које су странке изнеле и да изведе само доказе које су странке предложиле, ако законом није другачије прописано. Изузетак од правила о обавези изношења чињеница и предлагања доказа односи се на поступке који предвиђају истражно начело (које омогућује суду самостално истраживање чињеница које ниједна странка није изнела у поступку). Тај изузетак није прописан за поступке ради утврђења ништавости уговора, јер овлашћење суда да по службеној дужности пази на постојање апсолутне ништавости уговора, које је прописано одредбом члана 109 став 1 ЗОО подразумева дужност суда да спречи извршење ништавих уговора, али, пошто се парница креће у оквирима диспозиције странака која подразумева тужбу и тужбени захтев, ово овлашћење суда се изводи из већ постојеће тужбе која мора да садржи одређени захтев у погледу главне ствари и споредних тражења, чињенице на којима тужилац заснива захтев и доказе којима се утврђују ове чињенице (члан 192 став 1 ЗПП).

Током правостепеног поступка тужилац није износио чињенице на којима би се заснивао захтев за утврђење ништавости одредби о курсу, па се ни тужена није изјашњавала о постојању или непостојању наведених чињеница. Дакле, ове чињенице уопште нису биле предмет расправљања. Туженој није омогућено да расправља о разлозима евентуалне ништавости наведених одредби, па је одлучујући о томе

првостепени суд повредио право на саслушање тужене из ових разлога установљено одредбом члана 5 ЗПП, која повреда постоји када суд није поштовао принцип да странка има право да се изјасни о захтевима и наводима противне странке, када је одлучио о захтеву о којем противној странци није била пружена могућност да се изјасни (осим ако је то законом прописано), као и када је одлуку засновао на чињеницама о којима странкама није пружена могућност да се изјасне (осим ако је законом другачије прописано).

Због свега наведеног, првостепена пресуда у наведеном делу морала је бити укинута, а захтев тужиоца да се раскине уговор о кредиту закључен између парничних странака, након расправе пред другостепеним судом, одбијен је као неоснован с обзиром да нису испуњени услови предвиђени одредбом члана 133 став 1 ЗОО за раскид уговора о кредиту због промењених околности. Усвојен је евентуални захтев тужиле којим је тражила да се утврди ништавост одредби о валутној клаузули, док је евентуални тужбени захтев одбијен као неоснован у делу којим је тражена ништавост одредбе о курсу по којем се обрачунава обавеза корисника кредита, па је другостепени суд одлучио на основу овлашћења садржаног у одредби члана 387 став 1 тачка 6 Закона о парничном поступку.

У складу са одредбом члана 150, 153, 154 и 163 Закона о парничном поступку, тужиоцу припада право на накнаду потребних трошкова првостепеног парничног поступка у износу од укупно 474.641,00 динара, и то за састав тужбе и пет образложених поднесака у износу од по 30.000,00 динара, за заступање на пет одржаних рочишта у износу од по 31.500,00 динара и приступ на три неодржана рочишта у износу од по 16.500,00 динара, што је одмерено у складу са Тарифом о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката, на име таксе на пресуду у износу од 80.641,00 динара (према вредности предмета спора 6.368.332,00 динара), у складу са Таксеном тарифом из Закона о судским таксама, као и на име трошкова вештачења у износу од 7.000,00 динара. Применом одредбе члана 154 став 1 ЗПП туженој нису досуђени трошкови на име састава осталих поднесака, будући да нису било потребни за вођење спора.

Основано тужилац жалбом указује да му припада право на накнаду трошкова за приступ његовог пуномоћника адвоката на два неодржана рочишта с обзиром да трошкови приступа пуномоћника адвоката на рочишта заказана за 16.11.2017. и 23.4.2018.године која нису одржана због недостатка процесних претпоставки, јесу трошкови који су били потребни ради вођења парнице, с обзиром да је пуномоћник приступио по позиву суда, а одлагање рочишта није проузроковао (с обзиром да рочиште од 16.11.2017.године није одржано јер су списи били код судског вештака, а од 23.4.2018.године због спречености поступајуће судије). Да тужилац, односно његов пуномоћник на рочиште није приступио, трпео би последице из члана 304 и 311 став 2 ЗПП (наступање правне фикције повучене тужбе) због чега је реч о трошковима тужиоца који су били потребни за вођење парнице у смислу одредбе члана 154 став 1 ЗПП.

На основу одредбе члана 165 став 2 у вези члана 153 Закона о парничном поступку, тужиоцу су досуђени трошкови другостепеног поступка у износу од 221.282,00 динара, и то на име састава жалбе у износу од 60.000,00 динара, сагласно

Тарифи о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката, као и на име судске таксе на жалбу и другостепену одлуку у износу од по 80.641,00 динара, у складу са Таксеном тарифом из Закона о судским таксама. Због тога је тужена обавезана да тужиоцу накнади на име трошкова поступка укупан износ од 695.923,00 динара.

Председник већа-судија
Ирена Вуковић, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић